

Nuorten suomalaisten terveyden heikentyminen ja kasvava ylipainoisuus on huolestuttava ilmiö. Ylipainoisten osuus on viimeisten 30 vuoden aikana kolminkertaistunut ja tällä hetkellä 7–18-vuotiaista arvioidaan jopa 11–25 % olevan ylipainoisia tai lihavia. Liikkumattomuuden lisääntymisen ohella ovat ruokailutottumukset muuttuneet huolestuttavaan suuntaan.

Vaikka makeisten ja sokeripitoisten juomien kulutus on iso osa lasten ja nuorten lihavuusongelmaa, ylläpitää moni koulu edelleen karkkikulttuuria. Epäterveellisiä välipaloja myydään kouluissa edelleen jopa terveellisiä välipalapurttavia enemmän. Kuluttajaviraston, Opetushallituksen ja Kansanterveyslaitoksen suositusten mukaan kouluissa ja oppilaitoksissa ei tulisi ainakaan kouluaikana myydä säännöllisesti makeisia, virvoitusjuomia tai sokeroituja mehuja. Sen sijaan välipala-automaattien tai kioskien pitäisi tarjota terveellisiä tuotteita.

Vaikka suositusten viesti on tärkeä, ei ns. karkittoman koulupäivän periaate näytä riittävästi tavoittaneen kouluja. Vastikään julkisuudessa Helsingin tilannetta kommentoineiden virkamiesten mukaan karkittomuus on "ehkä" levinnyt kaupunkimme kouluihin.

Kysynkin, onko Helsingin kouluissa omaksuttu karkittoman koulupäivän periaate? Mitä kaupunki tekee/on tehnyt Kuluttajaviraston, Opetushallituksen ja Kansanterveyslaitoksen suositusten levittämiseksi kouluihin?

Jaana Pelkonen

valtuutettu

2

Vastaus vt Jaana Pelkosen kysymykseen karkittoman koulupäivän periaatteesta kouluissa

HEL 2011-009109 T 00 00 03

Sivistys- ja henkilöstötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan vastaus

Valtuutettu Jaana Pelkonen kysyy, onko Helsingin kouluissa omaksuttu karkittoman koulupäivän periaate ja mitä kaupunki on tehnyt Kuluttajaviraston, Opetushallituksen ja Terveystieteiden - ja hyvinvoinnin laitoksen suositusten levittämiseksi kouluihin?

Opetusvirastolta saadun selvityksen mukaan juoma- ja makeisautomaateista on annettu peruskouluille, lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille kysymyksessä mainittuihin suosituksiin perustuvat opetuslautakunnan hyväksymät ohjeet viimeksi opetusviraston ryhmäkirjeellä 10.6.2010. Ohjeiden mukaan peruskouluissa juoma- ja makeisautomaatteja ei ole lainkaan. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tuotevalikoimaan ei kuulu makeisia eikä runsaasti sokeria sisältäviä juomavaihtoehtoja. Lisäksi opetusvirasto tulee kysymyksen johdosta lisäämään nettisivuillaan tiedotustaan karkittoman koulupäivän periaatteesta sekä monipuolisen ravinnon merkityksestä terveydelle ja hyvinvoinnille.

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36683
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Liitteet

1 [Jaana Pelkosen kysymys Kvston 18.1.2012 kyselytunnille](#)

Päätöshistoria

[Opetustoimen johtaja 20.12.2011](#)

HEL 2011-009109 T 00 00 03

Kouluissa ja oppilaitoksissa käsitellään terveellistä ravitsemusta ja sen merkitystä kokonaisterveydelle oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa erityisesti terveystiedon oppitunneilla. Perusopetuksessa ravitsemussuosituksiin paneudutaan myös kotitalouden ja biologian opetuksessa. Terveystietoa peruskouluissa on opetettu valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti vuodesta 2004 alkaen vuosiluokilla 1–6 integroidusti muihin oppiaineisiin ja vuosiluokilla 7–9 itse-

näisenä oppiaineena. Lukiossa terveystietoa on kaikille pakollisena oppiaineena 1 kurssi ja ammatillisissa opinnoissa kaikille pakollisena 1 ov.

Oppilaille ja opiskelijoille tarjotaan perusopetuslain 31 §:n, lukiolain 28 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:n mukaisesti taroituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria jokaisena työpäivänä. Ateriavaihtoehtona kasvispääruoka on ollut kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden vapaasti valittavissa syyslukukaudesta 2007 alkaen.

Maksullisen ravitsevan välipalan tarjoaminen ja myynti aloitettiin kouluissa opetuslautakunnan päätöksen 6.4.2004 mukaisesti syyslukukauden 2004 alussa. Ravitsevia välipalatuotteita on tarjolla nykyisin yli 80 koulussa. Maksullisen ravitsevan välipalan myyntiä on mahdollista laajentaa Helsingin kaupungin kouluissa ja oppilaitoksissa tarpeen ja kysynnän mukaan. Opetusvirasto on tarkistanut palveluntuottajien kanssa tuoteryhmäkohtaiset tuotevalikoimat marraskuussa 2009. Opetusviraston ohjeiden mukaan tulee päivittäin olla tarjolla maksullisena välipalana vaihtelevasti vähintään yksi tuote leipä-, juoma- sekä hedelmä- ja juuresryhmästä. Välipalatuotteiden on myös oltava houkuttelevia, mieluisia ja ravitsemuksellisesti todellinen vaihtoehto makeisille ja virvoitusjuomille.

Juoma- ja makeisautomaateista peruskouluille, lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille on annettu opetuslautakunnan edellyttämät ohjeet (Opetusviraston ryhmäkirjeet 5.4.2004 ja 10.6.2010). Kaupunginhallitukselle antamassaan lausunnossa (13.4.2010, 80 §) opetuslautakunta kannatti juoma- ja makeisautomaattien täyskieltoa ala-asteen kouluissa, yläasteen kouluissa ja yhtenäisissä peruskouluissa sekä kannatti automaattien säilyttämistä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Niissä kouluissa, joissa lukio ja yläaste sijaitsevat samassa rakennuksessa, automaattit tuli sijoittaa lukion tiloihin tai siten, että automaattien käyttöä on mahdollista valvoa koulun taholta. Samalla opetuslautakunta edellytti, että automaateista poistetaan sokeria sisältävät juomavaihtoehdot mukaan lukien energijuomat. Lisäksi opetuslautakunta edellytti, että makeisautomaattien tuotevalikoima tarkistetaan ja vaihdetaan kevyempiin ja terveellisempiin vaihtoehtoihin. Edelleen opetuslautakunta edellytti, että annettuja ohjeita sovelletaan syyslukukaudesta 2010 alkaen myös kaikkiin kouluravintoloista ja oppilaskuntien kioskeista myytäviin tuotteisiin ja tuotevalikoimiin.

Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää. Koulun tehtävä on ohjata oppilaita ja opiskelijoita omaksumaan monipuolisen ravinnon ja ravitsemuksen merkitys terveydelle ja hyvinvoinnille. Kouluterveyskyselyn tulosten

mukaan makeisten syönti on vähentynyt peruskouluissa vuodesta 2002 vuoteen 2010. Vuonna 2010 suurin osa (65 %) 8.- ja 9.-luokkalaisista ilmoitti, ettei syönyt makeisia koulussa.

Opetusvirasto kannustaa kaikkia peruskouluja, lukioita sekä ammatillisia oppilaitoksia edistämään karkittomuutta. Karkittoman koulupäivän periaatetta edistävään opetukseen, kasvatukseen ja muihin toimenpiteisiin liittyen Helsingin kaupungilla ja opetusvirastolla on kuitenkin vain toimivalta ylläpitämiensä koulujen ja oppilaitosten suhteen. Kaupungin ylläpitämien koulujen ja oppilaitosten ohella Helsingissä toimii valtion ja yksityisiä peruskouluja ja lukioita sekä yksityisiä ammatillisia oppilaitoksia.

Lisätiedot

Nummelin Raija, erityissuunnittelija, puhelin: 310 84028
raija.nummelin(a)hel.fi
Airi Rintamäki, ruokapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86307
airi.rintamaki(a)hel.fi
Niclas Rönnholm, opetuspäällikkö, puhelin: 310 86219
niclas.ronnholm(a)hel.fi
Mervi Willman, vs. opetuspäällikkö, puhelin: 310 86342
mervi.willman(a)hel.fi

Rauno Jarnila
opetustoimen johtaja